

ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА

Тетяна ЧУБКО

головний науковий співробітник
відділу дослідження проблем
національної безпеки та оборони
Науково-дослідного інституту
Національної академії прокуратури України,
кандидат юридичних наук
tanya_tanya_55@ukr.net

УДК 34

БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Сучасні політико-правові умови становлення української державності ускладнені перетворенням Автономної Республіки Крим на суб'єкт Російської Федерації (РФ) та проведенням на сході держави антитерористичної операції. Військова агресія РФ щодо Грузії, Молдови, України, нестабільність на Близькому Сході, військові конфлікти в Північній Африці свідчать про нездатність глобальних та регіональних систем безпеки ефективно реагувати на нові загрози воєнного і невоєнного характеру. Отже, інтерес до проблеми безпеки на міжнародному і національному рівнях у сучасному світі є не випадковим.

Значну увагу науковці приділяють питанням держави та її безпеки в умовах глобалізації. Зокрема, загальнотеоретичні аспекти зазначеної проблематики висвітлюються в працях І.В. Алексеєнко, О.Г. Білоруса, В.С. Нерсесянца, П.М. Рабіновича, Л.Г. Удовики, А.І. Уткіна та інших. Проблеми безпеки розглянуто в працях І.Ф. Коржа, О.В. Потехіна, І.Я.Тодорова, С.М. Шкарлета. Загалом наукові дослідження присвячені встановленню сутнісних характеристик глобалізації, з'ясуванню її впливу на розвиток держави і права, аналізу безпеки в різних соціальних сферах тощо. Метою цієї статті є узагальнення підходів до сучасного розуміння глобалізації, розгляд розвитку категорії «безпека» під впливом глобаліза-

ції, характеристика функцій сучасної держави з огляду на її безпеку.

Нинішнє становлення України, ускладнене агресією з боку РФ, визначається її прагненням до інтеграції в європейські та євроатлантичні структури. Це зумовлює необхідність чіткого розуміння природи сучасних міжнародних процесів, в тому числі в аспекті безпеки, а також визначення загроз, що перешкоджають подальшій прогресивній еволюції держави.

Для усвідомлення особливостей сучасного розвитку міжнародних відносин важливим є розуміння сутності глобалізації. Етимологічно це слово походить від латинського «globus» – земна куля, від якого було утворено в англійській мові прикметник «global» – загальний, тобто в буквальному розумінні – «усеосязний». Цим терміном визначається об'єктивний процес формування, функціонування і розвитку принципово нової всесвітньої системи відносин між країнами та народами на підставі взаємозв'язку і взаємозалежності, що поглиблюються в усіх сферах життєдіяльності світового співтовариства [1, с. 106].

Основа сучасної глобалізації була закладена масовою міграцією й інтегрованими ринками капіталу наприкінці ХІХ століття. Вчені виділяють дві фази її розвитку. Так, одним із перших етапів глобалізації називається діяльність ОСТ – Індійської

компанії, що уособлює активний вихід капіталу за межі національних кордонів [2, с. 509]. Наступне відродження глобалізації почалося відразу після Другої світової війни. Підґрунтям подальшого ефективного становлення держав стали три елементи: забезпечення безпеки, демократизація й економічний розвиток. Для досягнення зазначеного створено відповідні інститути: Організацію Північноатлантичного договору (НАТО), систему підтримки 15 демократичних (не комуністичних) режимів, програми відновлення Німеччини та Японії, Генеральну угоду з тарифів і торгівлі (ГАТТ), Міжнародний валютний фонд і Всесвітній банк.

Необхідною передумовою глобалізації є відсутність воєнних дій або гострої внутрішньої боротьби в більшості регіонів світу, адже для економічного зростання необхідне стабільне й безпечне міжнародне середовище. Іншою її умовою є наявність ринкової економіки. Крім того, глобалізації сприяє виважена податкова й грошова політика, вільне поширення інформації, захист приватної власності й підзвітність (хоча б деякою, обмеженою мірою) державних структур і великих корпорацій суспільству [3, с. 15].

У сучасному світі глобалізація не є тією категорією, бажаністю чи небажаністю якої підлягає обговоренню. Це універсальна соціальна дійсність, під впливом якої відбувається сучасне сприйняття глобального суспільства. На зміну аналізу окремих спільнот як структур, що розвиваються переважно внутрішньо, приходять їх усвідомлення як таких, що виникають внаслідок усеосяжних процесів або як форма реакції на них. Отже, не випадково науковці приділяють значну увагу вивченню зазначеного питання, розглядають численні спроби його тлумачення.

Наукове осмислення «живої» динамічної матерії глобалізаційних процесів не сприймає галузевих обмежень; політика, економіка, право, культурні розбіжності різних країн перебувають у постійній взаємодії, тому спроби розглядати глобалізацію як статичне явище чи винятково з позицій правової, економічної або політичної науки призводить до спрощених оцінок та неко-

ректних прогнозів [4, с. 68]. Аналіз наукової літератури свідчить, що глобалізацію розглядають і як процес, і як нову ідеологію, і як етап розвитку людської цивілізації, і як невідворотну стадію історичної динаміки. Всі ці підходи мають право на існування, дають змогу пояснити ті чи інші процеси залежно від завдань, поставлених перед дослідником.

Узагальнюючи численні напрацювання у сфері осмислення цієї категорії, можна зробити такий висновок: спільним для них є визнання ідеї посилення взаємозалежності людства на всіх рівнях (місцевому, регіональному, наднаціональному) і в усіх вимірах (економічному, політичному, культурному). Глобалізація є процесом всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції й уніфікації. Таким чином, найбільш суттєвим в її характеристиці вбачається те, що одним із її результатів є формування певного загального світового простору, в якому керуються єдиними принципами економічного та гуманітарного співіснування націй. Проте у зазначеному контексті виникають питання щодо безпечного співіснування сучасних держав.

Проблема полягає у тому, що не всі суб'єкти глобального простору та міжнародних відносин діють як чесні, відповідальні партнери. Загрозою для безпеки можуть виступати окремі держави, терористичні організації, транснаціональні компанії тощо. Ситуація ускладнюється тим, що у відповідних суб'єктів з'явилося більше можливостей (через взаємне проникнення і переплетіння економік, культур, правопорядків тощо) впливати на ситуацію зсередини, через залучення численних агентів впливу. В результаті сучасний світ зазнає таких проблем, як «гібридна війна» або «суспільство (світ, епоха) постправди», а існуючі системи безпеки виявили свою недосконалість, неефективність, неспроможність.

Процеси глобалізації перетворилися на найважливіший чинник впливу на безпекову та оборонну політику провідних країн світу. Основні позиції в наднаціональних та транснаціональних інституціях обіймають провідні держави світу, які здебільшого домінують і у глобальних економічних процесах та впли-

вають на розв'язання проблем міжнародної безпеки. Водночас відбувається посилення впливу транснаціональних корпорацій та фінансових груп на економічний і суспільно-політичний розвиток національних держав, що супроводжується зниженням їх ролі у вирішенні широкого кола питань політики та безпеки на світовому, регіональному й національному рівнях [5, с. 4].

Викладене вище зумовлює необхідність переосмислення зазначених проблем. «Безпека» є міждисциплінарною категорією, синтетичним поняттям політології та соціології, воєнних та економічних наук, що змушує досить широко тлумачити цю категорію [6, с. 25]. Окрім цього, безпека має й яскраво виражений правовий аспект.

Перші тлумачення цього терміна можна знайти у працях грецьких та римських філософів. В українській мові він визначається, як стан, коли кому-, чому-небудь ніщо не загрожує [7, с. 43]. Вчені (О.В. Потехін, І.Я. Тодоров) виділяють декілька етапів дослідження зазначеної категорії. На першому етапі предметом досліджень безпеки (період від закінчення Другої світової війни – до 70-х років минулого століття) переважно була військова сфера, рівновага ядерної зброї та розбіжності між Радянським Союзом і Сполученими Штатами Америки. Другий етап (1970–1980 роки) характеризувався широкомасштабними науковими розробками зазначеної категорії такими провідними установами світу, як Лондонський міжнародний інститут стратегічних досліджень і Стокгольмський інститут досліджень безпеки. Це поняття науковці вже не пов'язували тільки з державою та її військовими можливостями, враховувались фактори, що стосуються політичних об'єднань, їх економіки, внутрішньої політики, стратегічних ресурсів (нафта, газ, вода та ін.) й населення. Після холодної війни підходи змінилися, і зміст цього терміна розширився та поглибився. Виникла потреба в осмисленні безпеки після краху двополосного світу. Згідно з новими точками зору ЄС, НАТО та інші міжнародні суб'єкти відігравали більш важливу роль, як і інші актори, недержавні та підпорядковані державі [3, с. 19].

Головними підсумками впливу глобалізації на проблему безпеки та її теоретичне

осмислення є такі: а) безпека більше не обмежується лише військовою сферою; б) відбувається ускладнення й урізноманітнення структур та систем безпеки (тобто її інституційної складової); в) формується новітня практика реагування на нестандартні виклики сучасним системам безпеки.

Безпека як явище існує й осмислюється на різних рівнях – світовому, регіональному, державному. На цьому варто зупинитись більш детально, адже система світової та регіональної безпеки залежить і від безпеки окремих держав. Процеси глобалізації впливають на їх здатність забезпечувати власну безпеку. Зростає кількість недержавних суб'єктів (глобальних міждержавних та міжнародних об'єднань), яким держава передає частину своїх функцій. Обмежується влада національного уряду, держава в цілому як сукупність органів стає зовсім необов'язковою, відповідно, уряди мають дедалі менше можливостей управляти своїми корпораціями [8, с. 73]. В результаті відбувається певне ослаблення національно-державного суверенітету.

Після Другої світової війни багато країн почали добровільно обмежувати себе в найбільш суверенних речах. Достатньо поглянути на ті області, в яких скоротилися суверенітет, щоб погодитися з викладеним: право встановлювати мито та податки й визначати їх розміри; забороняти й заохочувати ввіз і вивіз товарів (капіталів) чи якісь види діяльності; друкувати гроші; встановлювати правила утримання засуджених та використання їх праці; проголошувати ті чи інші політичні свободи або обмежувати їх; фундаментальні правила виборів (і саме їх проведення) та виборчих цензів, а також ще велика кількість інших важливих питань, які раніше визначалися тільки бажанням держави. Перебуває під міжнародним контролем право війни та миру [9, с. 15].

Водночас держава є і буде залишатися головним суб'єктом, який на власному (локальному стосовно світового) рівні повинен забезпечити реалізацію та охорону прав людини, досягнення необхідного соціального консенсусу, а також є основним елементом в системі безпеки на світовому й регіональному рівнях.

І.Ф. Корж визначив державну безпеку як збалансований стан функціонування держави (політичного інституту влади), який досягається через прогнозування, попередження, виявлення та мінімізацію негативного впливу існуючих і ймовірних загроз основним ознакам держави (насамперед інститутам державної влади, територіальній цілісності, суверенітету, грошово-кредитній та податковій системам) та дозволяє державі ефективно реалізовувати своє соціальне призначення щодо забезпечення подальшого розвитку особи (громадянина), суспільства та держави [10, с. 74]. В Україні безпеку держави на законодавчому рівні визначають через призму поняття національної безпеки, яке визначене в ст.1 Закону України від 19 червня 2003 року № 964-IV «Про основи національної безпеки України».

Зміст безпеки варто досліджувати в контексті її функціонування, адже саме у функціях проявляється призначення держави як особливого інституту суспільства. На думку С. Могил, здійснення функцій держави відбувається систематично, протягом усього часу її існування. Ці функції виникають, здійснюються і розвиваються відповідно до тих завдань, які слід розв'язувати державі в конкретних історичних умовах [11, с. 4].

Варто зазначити, що під впливом глобалізації відбуваються зміни характеру, а також змісту функцій сучасної держави, який, зокрема, не може розвиватися винятково на власному підґрунті, визначатися цілями, завданнями, що ґрунтуються тільки на національному інтересі, без урахування інтересів міжнародного співтовариства. Таким чином, сучасний розвиток внутрішніх функцій держави відзначений їх інтернаціоналізацією, тобто набуттям внутрішніми функціями значного міжнародного аспекту, їх тісною взаємодією із зовнішнім середовищем, взаємозв'язком внутрішньої і зовнішньої політики держави [12, с. 102]. Наскільки успіх кожної окремої нації залежить від консенсусу та прогресу світу загалом, так і досягнення світу залежить від здобутків окремих націй. Політика, економіка, освіта, здоров'я, культура, релігія,

екологія перестають бути внутрішніми питаннями або лише світової спільноти. Саме тому втрачає сенс поділ функцій держави на внутрішні та зовнішні. Більш коректно і обґрунтовано з огляду на сучасні процеси виділяти внутрішній та зовнішній аспекти здійснення функцій держави, які тісно взаємопов'язані. У зв'язку з високим динамізмом соціальних процесів у сучасному світі спостерігається високий ступінь невизначеності соціальних ситуацій, які виникають у сучасній державі. Тому її функції значною мірою починають набувати пошуково-експериментального, координаційного, рекомендаційного характеру [13, с. 11]. Все це потребує модернізації держави, яка, зокрема, проявляється в усучасненні її функцій. Так само і модернізація функцій держави полягає у зміні змісту її класичних функцій, а також у виникненні нових.

У системі діяльності будь-якої держави питання забезпечення національної безпеки завжди мають пріоритетне значення. Важливість цієї функції ще більше зростає у зв'язку з необхідністю реагування на низку глобальних викликів. Протидія масштабним деструктивним силам є найважливішим пріоритетом кожної країни. З огляду на викладене вибудовується і система її зовнішньополітичних орієнтирів, відбуваються пошуки партнерів і союзників, формуються різні вектори зовнішньої та безпекової політики. Дбаючи про свою безпеку, кожна держава або група держав має більш інтенсивно долучатися до процесів підтримання міжнародного порядку та стабільності, розцінюючи це як важливу складову власної національної безпеки. На перший план міжнародної співпраці виходять завдання і посилення взаємодії з іноземними партнерами, і зміцнення координаційних механізмів на внутрішньодержавному рівні [5, с. 48–50].

Світове співтовариство під впливом глобалізації із сукупності взаємопов'язаних країн перетворюється на цілісну політичну систему, в якій вони стають елементами єдиного всесвітнього політичного організму, адже будь-яка з них не існує ізольовано від інших, усі вони пов'язані необхідністю розв'язувати не тільки глобальні пробле-

ми, і, як результат, вони погоджують свої інтереси із загальними інтересами іншого суспільства. При цьому державі варто усвідомлювати, що зазначені процеси можуть призвести як до позитивних, так і негативних наслідків. Дружні відносини між великими державами не гарантують будь-якої з-них забезпечення безпеки. Зазначені процеси не оминували й нашу країну. Зокрема, у березні 2014 року було організовано референдум щодо незалежності Автономної Республіки Крим, яку згодом перетворено на суб'єкт РФ. Міжнародні організації з питань безпеки своїми рішеннями підтримали Україну. 2 березня 2014 року НАТО засудила дії РФ у Криму, назвавши їх порушенням міжнародних правових норм, зокрема Будапештського меморандуму та Договору про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною та Російською Федерацією, підписаного 31 травня 1997 року. Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй (ООН) 27 березня 2014 року в резолюції 68/262 підтвердила територіальну цілісність України. Парламентська асамблея Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) закликала РФ у Бакинській декларації від 2 липня 2014 року відмовитися від анексії Криму. І хоча ці рішення не призвели до очікуваних результатів, США, держави ЄС застосували економічні санкції проти країни-агресора і продовжують здійснювати на неї економічний та політичний тиск.

Водночас винесення внутрішнього питання про зміну засад конституційного устрою на міжнародний рівень в Україні може призвести до негативних наслідків, адже РФ активно лобіює ідею зміни державного устрою України через внесення змін до Конституції. Ця вимога визнана Францією та Німеччиною важливою складовою переговорного процесу в Нормандському форматі та трактується ними як зобов'язання України піти на політичні поступки задля досягнення сталого миру на Донбасі [14, с. 380]. Варто зазначити, що навіть у разі виконання зазначеного Україна не захищена від нових проявів агресії.

Розглядаючи внутрішній аспект функціонування держави, актуальними стають такі

її функції, як: перманентне відновлення реального суверенітету, необхідного потенціалу для реалізації своїх суверенних прав та їх захисту; забезпечення національної безпеки в єдності всіх її складових – економічного, інформаційного, соціального, політичного порядку. Російська загроза, що має довгостроковий характер, інші докорінні зміни у зовнішньому та внутрішньому безпековому середовищі України обумовлюють необхідність створення нової системи забезпечення національної безпеки України [15].

З огляду на викладене набуває нового змісту економічна функція держави. Так, зокрема, однією з умов ефективної розбудови України можна визначити стабільний розвиток економіки. При цьому варто враховувати, що глобалізація об'єктивно призводить до розмивання та знецінювання регулюючих функцій національних держав, які вже не можуть захищати національну економіку від небажаних зовнішньоекономічних впливів. Однак зберігається такий аспект економічної функції держави, як державне гарантування економічної діяльності при загостренні конкуренції (монополізму), охорона прав споживачів від недобросовісного виробника, визначення правових основ ринку, зокрема забезпечення рівноправності всіх форм власності, правовий захист власника, стимулювання державними засобами ефективної ринкової економіки, досягнення в національному підприємстві збалансованості інтересів особистості, суспільства і держави [12, с. 103].

Окрім цього, особливо важливим є забезпечення конкурентоспроможності національної економіки, окремих її галузей та секторів, видів виробництва і зрештою вітчизняних суб'єктів господарювання. Сучасний досвід різних країн свідчить, що без організаційної, регулятивної, нормотворчої діяльності держави досягти сталого функціонування неможливо. Так само досягнення високої конкурентоздатності національної економіки дає змогу вибороти більш вигідний статус країни в міжнародному розподілі праці, у міжнародному обміні результатами економічної діяльності, за рахунок чого з'являються можливості для реалізації інших функцій держави [16, с. 235]. Також

на економічну функцію України негативно вплинула агресія Російської Федерації, у результаті якої припинилися виробничі та торговельні відносини з окупованими територіями, що спричинило незаконне видобування та розпорядження природними ресурсами, підприємствами тощо.

Проблема конкурентоздатності національної економіки тісно пов'язана з високотехнологічним характером виробництва, ефективним функціонуванням національної інноваційної системи. У зв'язку з цим особливого значення набуває інноваційна функція держави, яка в сучасних умовах набуває самостійного значення [8, с. 72]. При цьому слід враховувати і загрози, які виникають під час її здійснення. З огляду на рівень проникнення інформаційно-комунікативних технологій в усі критично важливі сфери життєдіяльності людини та держави виникає проблема протидії злочинам у сфері кіберпростору, нових можливостей забезпечення безпеки держави. Наприклад, у грудні 2015 року було здійснено кібератаку проти трьох регіональних енергопостачальних компаній ОЕС України («Прикарпаттяобленерго», «Чернівціобленерго», «Київобленерго»). Зловмисники з використанням завчасно отриманого віддаленого доступу до комп'ютерів автоматичної системи дистанційного управління (АСДУ) виконали операції з управління вимикачами на розподільчих підстанціях. Перерва в електропостачанні становила від 1 до 3,5 годин [17]. Слід зазначити, що кібератака повторилася 17 грудня 2016 року: було повністю знеструмлено підстанцію «Північна», що призвело до відключення споживачів північної частини правобережжя Києва та прилеглих районів Київської області [18].

Суттєво глобалізація вплинула на екологічну функцію держави. Погіршення екологічної ситуації в усіх країнах світу, зростання кількості екологічних катастроф зумовлюють потребу об'єднання зусиль усіх держав, встановлення між ними партнерських відносин для спільної природоохоронної діяльності, обміну інформацією в сфері екології, дотримання екологічної політики тощо. Нині можна навести безліч прикладів щодо викладеного. Зокрема, спільний

проект між Чернівецькою міською радою (Україна), Дрокійською районною радою (Молдова) та Сучавською повітовою радою (Румунія) щодо покращення екологічної ситуації в транскордонних басейнах річок Прут і Дністер через покращення управління та впровадження інноваційних підходів до очищення стічних вод в Чернівцях та Дрокії [19]. Іншим прикладом є проблема, пов'язана із львівським сміттям, що створює потенційну загрозу виникнення екологічної катастрофи міжнародного масштабу. Тож, якщо полігони на території України й надалі не прийматимуть сміття зі Львова, його можуть почати вивозити за кордон, зокрема до Польщі [20].

Всеосяжною стає й ідеологічна функція держави. В умовах глобалізації суспільство, яке перебуває у стані модернізації, намагається бути більш відкритим, що забезпечується сукупністю так званих внутрішньо елітарних процесів (поглядів, цінностей, орієнтацій самого суспільства). В цьому контексті важливу роль відіграє ідеологія як принцип функціонування суспільства. Для того, щоб відбувалася еволюція, у суспільстві необхідно прийняти єдині цінності та норми співіснування, дотримуватися принципів терпимості та готовності до самокритики і компромісів. Держава має забезпечити відповідну стратегію розвитку суспільства та формування нової парадигми його функціонування. При цьому основною у такій стратегії має бути визначено людину як головну цінність планети. У такому значенні роль держави полягає в політичній організації процесу, який би створив умови для досягнення необхідних якостей суспільства. Отже, багато в чому й від держави залежить, чи будуть готові її громадяни до сприйняття процесів глобалізації, а також її викликів. Одним із шляхів досягнення зазначеного є формування культури. Україні необхідно донести до світової спільноти інформацію не лише щодо проблем, які існують, а й про свою культуру, історію, цінності, прагнення. При цьому Україна не зможе розповісти про себе світові, доки українці не познайомляться між собою, не самоідентифікуються. Насамперед ідеться про розвиток культурних

комунікацій між регіонами – шляхом впровадження програм резиденцій, культурних ініціатив [14, с. 245].

Найбільш суттєвим у характеристиці глобалізації є те, що вона означає формування певного загального світового простору, в якому керуються єдиними принципами економічного та гуманітарного співіснування націй. Отже, безпеку держа-

ви слід переосмислювати в контексті нової глобалізованої реальності. Вона є необхідним елементом регіональної та світової безпеки. Безпека держави є однією з функцій держави, а з іншого боку, кожна з функцій держави можна і слід розглядати в аспекті безпеки. Зміст і характеристика функцій сучасної держави модернізуються під впливом процесів глобалізації.

Список використаних джерел:

1. Капто А.С. Энциклопедия мира / А.С. Капто. – М.: Книга и бизнес, 2002. – 544 с.
2. Алексеевко І.В. Нові актори політичної системи в епоху глобалізації світу / І.В. Алексеевко // Держава і право: зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2006. – Вип. 31. – С. 508–514.
3. Потехін О.В. Глобалізація систем безпеки: навч. посіб. / О.В. Потехін, І.Я. Тодоров [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kul.kiev.ua/images/glob_bezpeky_posibnyk.pdf
4. Сфименко А. Виклики глобалізації та цивілізаційний вибір України / А. Сфименко // Юридичний журнал. – 2006. – № 5. – С. 68–74.
5. Міжнародне безпекове середовище: виклики і загрози національній безпеці України / Б.О. Парохонський, Г.М. Яворська, О.О. Резнікова; за ред. К.А. Кононенка. – К.: НІСД, 2013. – 56 с.
6. Полтараков О. Реконцептуалізація поняття «безпека» в сучасному політико-політологічному дискурсі / О. Полтараков // Політичний менеджмент. – 2009. – № 5. – С. 19–28.
7. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад., голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: Перун, 2003. – 1440 с.
8. Войтович Р.В. Місце, роль та функції національної держави в контексті сучасних глобалізаційних процесів / Р.В. Войтович // Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. – 2004. – № 2. – С. 70–81.
9. Гринин Л.Е. Глобалізація і національний суверенітет / Л.Е. Гринин // История и современность. – 2005. – № 1. – С. 6–31.
10. Корж І.Ф. Державна безпека: методологічні підходи до системи складових поняття / І.Ф. Корж // Правова інформатика. – 2012. – № 4(36). – С. 69–75.
11. Могил С.К. Сучасна держава в екстремальних ситуаціях: нормативи, органи, функції: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / С.К. Могил. – Одеса, 2003. – 19 с.
12. Морозова Л.А. Влияние глобализации на функции государства / Л.А. Морозова // Государство и право. – 2006. – № 6. – С. 101–107.
13. Джураєва О.О. Функції сучасної держави: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / О.О. Джураєва; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». – Одеса, 2006. – 20 с.
14. Світова гібридна війна: український фронт: моногр. / за заг. ред. В.П. Горбуліна. – К.: НІСД, 2017. – 496 с.
15. Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/287/2015/paran14#n14>
16. Задахайло Д. Сучасні функції держави в контексті модернізації конституційно-правового регулювання / Д. Задахайло // Вісник Академії правових наук України. – 2009. – № 2 (57). – С. 232–240.
17. Міненерговугілля оприлюднило звіт про російську кібератаку на облэнерго [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245086886&cat_id=35109
18. В Укренерго пояснили масштабний збій в енергосистемі під Києвом кібератаками [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economics.unian.ua/energetics/1689781-v-ukrenergo-poyasnili-masshtabniy-zbiy-v-energosistemi-pid-kiyevom-kiber-atakami.html>

19. Покращення екологічної ситуації в басейнах річок Прут і Дністер через покращення систем очистки стічних вод в Чернівцях і Дрокії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://clean.waters.cv.ua/pro-proekt>

20. Львівське сміття: еколого-політичний трилер [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/tema-dnya-ekonomika/lvivske-smittya-ekologo-politychnyy-tryler>

Тетяна ЧУБКО

БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Розглянуто та узагальнено підходи до сучасного розуміння глобалізації, категорії «безпеки» під впливом цього явища, надано характеристику функцій сучасної держави з точки зору її безпеки.

Ключові слова: глобалізація; безпека; безпека держави; зміни функцій держави.

Татьяна ЧУБКО

БЕЗОПАСНОСТЬ ГОСУДАРСТВА В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Рассмотрены и обобщены подходы к современному пониманию глобализации, категории «безопасность» под влиянием этого явления, охарактеризованы функции современного государства с точки зрения его безопасности.

Ключевые слова: глобализация; безопасность; безопасность государства; изменения функций государства.

Tetiana CHUBKO

SECURITY OF THE STATE UNDER GLOBALIZATION CIVIL LAW

Considered and generalized approach to the modern understanding of globalization, the category of «security» under the influence of globalization, given the characteristic features of the modern state in terms of its security.

Keywords: globalization; security; state security; the changing nature of state functions.

